

Секція Економіка	
УДК 338.45:622.323/.324](477)«202»	
Дата першого надходження статті до видання	2026-02-28
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-03-30
Дата публікації/оприлюднення	2026-03-30

Економічні наслідки військових дій для функціонування нафтогазових родовищ України

Птащенко Ліана Олександрівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

м. Полтава, Україна

e-mail: lianaptaschenko63@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4227-0421>

Анотація. У статті досліджено економічні наслідки військових дій для функціонування нафтогазових родовищ України в умовах повномасштабної війни. Проаналізовано вплив руйнування об'єктів нафтогазової інфраструктури на обсяги видобутку природного газу та нафти, стабільність функціонування газотранспортної системи, стан підземних сховищ газу та фінансову стійкість підприємств паливно-енергетичного комплексу. Встановлено, що систематичні атаки на газовидобувні промисли, компресорні станції, підземні сховища газу та інші об'єкти критичної інфраструктури призвели до скорочення внутрішнього видобутку газу, посилення залежності від імпорتنих поставок енергоресурсів та зростання навантаження на державний бюджет. Досліджено динаміку зміни обсягів видобутку природного газу й нафти у 2019–2025 роках, визначено ключові фактори зниження виробничої активності приватних і державних видобувних компаній. Особливу увагу приділено проблемам функціонування підземних сховищ газу, структурі імпорту природного газу з країн Європейського Союзу та особливостям використання режиму «митного складу» в умовах енергетичної кризи. Проаналізовано трансформацію податкової політики у сфері надрокористування, зокрема механізми диференціації рентних ставок залежно від глибини покладів та ринкової ціни природного газу. Визначено, що нестабільність фіскального регулювання, анулювання спеціальних дозволів на користування надрами та зупинення діяльності окремих видобувних підприємств негативно вплинули на інвестиційну активність, фінансове планування та довгострокову економічну стійкість галузі. Досліджено екологічні наслідки руйнування об'єктів нафтогазового комплексу, зокрема викиди токсичних речовин, деградацію природних екосистем, забруднення ґрунтів і водних ресурсів та формування довгострокових кліматичних ризиків. Обґрунтовано необхідність модернізації нафтогазової інфраструктури, диверсифікації джерел енергопостачання, активізації міжнародної фінансової підтримки та впровадження механізмів підвищення енергетичної й економічної стійкості держави в умовах воєнних загроз.

Ключові слова: нафтогазові родовища, військові дії, економічні наслідки, нафтогазова галузь, економічна ефективність, енергетична безпека, руйнування інфраструктури, видобуток вуглеводнів, функціонування родовищ, економічна стійкість, паливно-енергетичний сектор, воєнні ризики.

Economic consequences of hostilities for the functioning of oil and gas fields in Ukraine

Ptashchenko Liana Alexandrovna

Doctor Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of the Department of Finance, Banking and Taxation National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Poltava, Ukraine

e-mail: lianaptaschenko63@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4227-0421>

Abstract. The article studies the economic consequences of hostilities for the functioning of oil and gas fields in Ukraine in the conditions of a full-scale war. The impact of the destruction of oil and gas infrastructure facilities on the volumes of natural gas and oil production, the stability of the gas transmission system, the state of underground gas storage facilities and the financial stability of enterprises of the fuel and energy complex are analyzed. It has been established that systematic attacks on gas fields, compressor stations, underground gas storage facilities and other critical infrastructure facilities have led to a reduction in domestic gas production, increased dependence on imported energy supplies and an increase in the burden on the state budget. The dynamics of changes in the volume of natural gas and oil production in 2019–2025 has been studied, the key factors of the decline in the production activity of private and state-owned extractive companies have been identified. Special attention is paid to the problems of functioning of underground gas storage facilities, the structure of natural gas imports from the European Union and the peculiarities of using the "customs warehouse" regime in the context of the energy crisis. The transformation of tax policy in the field of subsoil use, in particular, the mechanisms of differentiation of rent rates depending on the depth of deposits and the market price of natural gas have been analyzed. It has been determined that the instability of fiscal regulation, the cancellation of special permits for the use of subsoil and the suspension of the activities of certain extractive enterprises have negatively affected investment activity, financial planning and long-term economic sustainability of the industry. The environmental consequences of the destruction of oil and gas facilities, in particular, emissions of toxic substances, degradation of natural ecosystems, soil and water pollution and the formation of long-term climate risks, have been studied. The need to modernize the oil and gas infrastructure, diversify energy supply sources, intensify international financial support and introduce mechanisms to increase the energy and economic resilience of the state in the face of military threats is substantiated.

Keywords: oil and gas fields, military operations, economic consequences, oil and gas industry, economic efficiency, energy security, destruction of infrastructure, hydrocarbon production, operation of fields, economic sustainability, fuel and energy sector, war risks.

Вступ

Актуальність проблеми. Актуальність дослідження зумовлена безпрецедентними трансформаціями, що відбуваються у паливно-енергетичному секторі України внаслідок повномасштабної військової агресії. Нафтогазова галузь, яка традиційно забезпечувала енергетичну незалежність країни, стабільність внутрішнього ринку та формування значної частини бюджетних надходжень, зазнала суттєвих структурних і функціональних змін під впливом воєнних факторів.

Системні пошкодження видобувної, транспортної та зберігальної інфраструктури, а також зміщення пріоритетів військових атак на об'єкти газовидобутку та

газотранспортної системи призводять до різкого скорочення виробничих потужностей і дестабілізації функціонування галузі. Внаслідок цього зростає залежність держави від імпортованих енергоресурсів, що підсилює макроекономічні ризики та створює додаткове навантаження на платіжний баланс країни.

Поряд із прямими втратами матеріальних активів, негативний вплив проявляється у зниженні ефективності діяльності підприємств, погіршенні їхньої ліквідності та обмеженні інвестиційних можливостей. Воєнні ризики, інституційна нестабільність і регуляторні зміни формують несприятливе середовище для довгострокового розвитку нафтогазового сектору, що ускладнює процеси відновлення та модернізації галузі на засадах енергетичної трансформації.

Додаткову актуальність проблемі надає висока географічна концентрація основних родовищ у прифронтових регіонах, що підвищує вразливість видобутку до військових загроз. Це обумовлює необхідність перегляду стратегій управління ресурсною базою, диверсифікації видобутку та підвищення стійкості функціонування нафтогазових підприємств в умовах воєнного стану.

Водночас наукові дослідження підтверджують, що військові конфлікти суттєво впливають на енергетичні ринки, змінюють структуру попиту і пропозиції, а також формують нові ризики для енергетичної безпеки як окремих країн, так і світової економіки загалом. У цих умовах особливого значення набуває комплексне дослідження економічних наслідків військових дій для функціонування нафтогазових родовищ України, що дозволяє обґрунтувати ефективні механізми забезпечення стійкості галузі та мінімізації втрат.

Таким чином, актуальність теми зумовлюється необхідністю наукового обґрунтування економічних процесів, що відбуваються у нафтогазовому секторі під впливом військових дій, а також розробленням практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності, адаптивності та енергетичної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впливу військових дій на функціонування енергетичного сектору, зокрема нафтогазової галузі, отримала значну увагу в сучасних наукових дослідженнях. Значна частина праць присвячена оцінці макроекономічних наслідків російсько-української війни, трансформації глобальних енергетичних ринків та загроз енергетичній безпеці.

Зокрема, дослідження Zhang et al. [10] доводить, що військовий конфлікт між Росією та Україною спричинив суттєве зростання світових цін на нафту та підвищив їхню волатильність, вплинувши на довгострокові тренди енергетичного ринку. Отримані результати підтверджують, що війна виступає не лише короткостроковим шоком, але й фактором структурної трансформації глобальної енергетичної системи.

У контексті газового ринку важливим є дослідження Henderson [5], яке показує, що скорочення постачання російського газу до Європи на понад 80% призвело до суттєвого зростання значення СПГ та перебудови глобальних ланцюгів постачання. Автор наголошує, що війна стала найбільшим енергетичним шоком за останні десятиліття та суттєво вплинула на політику енергетичної безпеки європейських країн.

Питання енергетичної безпеки України в умовах війни розглянуто у роботі Yilmaz, Kısacık та Yorulmaz (2024) [9], де обґрунтовано, що військові дії суттєво послабили енергетичну автономність держави та змусили ЄС активізувати політику диверсифікації

джерел енергії. Це підтверджує тісний взаємозв'язок регіональної енергетичної безпеки та функціонування українського нафтогазового комплексу.

Важливі геополітичні аспекти трансформації енергетичних ринків унаслідок війни досліджено Skalamera (2023) [7], яка підкреслює зміну ролі традиційних енергоносіїв та поступовий перехід до нових моделей енергетичної залежності. Ці зміни безпосередньо впливають на стратегічні перспективи нафтогазових галузей країн, що перебувають у зоні конфлікту.

Окремий напрям досліджень присвячений економічним і інституційним аспектам функціонування нафтогазового сектору. Зокрема, Naouel (2023) [4] обґрунтовує, що війна загострила проблеми ланцюгів постачання, інвестиційного забезпечення та координації державної політики у сфері видобутку вуглеводнів.

Не менш важливою є проблема фіскального регулювання галузі. У дослідженні Goncharuk et al. (2019) [3] показано, що податкова політика у сфері природного газу суттєво впливає на фінансові результати підприємств і платоспроможність споживачів, а її нестабільність може поглиблювати економічні дисбаланси.

Проблеми екологічних наслідків функціонування нафтогазової галузі, особливо в умовах конфліктів, висвітлені у роботах Keramea et al. (2026) [6], де доведено, що аварії та руйнування об'єктів нафтової інфраструктури мають довгостроковий негативний вплив на екосистеми та здоров'я населення. Подібні висновки підтверджені також дослідженнями Bello & Nwaeke (2023) [2], які демонструють зв'язок між розвитком нафтогазового сектору, екологічною деградацією та соціально-економічними конфліктами.

Вітчизняні дослідження зосереджуються на правових та інституційних аспектах функціонування галузі. Зокрема, Slusarenko [8] аналізує особливості регулювання видобутку нафти і газу в Україні та підкреслює необхідність вдосконалення механізмів екологічної та економічної безпеки.

Таким чином, проведений аналіз наукових джерел свідчить, що сучасні дослідження охоплюють широкий спектр проблем: від макроекономічних і геополітичних аспектів до фіскального регулювання та екологічних наслідків функціонування нафтогазової галузі в умовах війни. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної оцінки економічної стійкості нафтогазових родовищ України з урахуванням поєднання військових, інституційних та ринкових ризиків, що зумовлює необхідність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Виділення невирішеної частини проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених впливу військових конфліктів на енергетичний сектор, у сучасній науковій літературі відсутній комплексний підхід до оцінювання економічних наслідків функціонування безпосередньо нафтогазових родовищ України в умовах повномасштабної війни, оскільки більшість досліджень зосереджується переважно на макроекономічних аспектах енергетичної безпеки або трансформації глобальних ринків, залишаючи поза увагою особливості виробничих процесів видобутку вуглеводнів, тоді як недостатньо розробленими залишаються методичні підходи до оцінювання економічної стійкості родовищ з урахуванням одночасного впливу військових, технологічних, інституційних і фінансових чинників, а також комплексної

оцінки прямих і непрямих втрат від руйнування інфраструктури, зупинки свердловин, зниження інвестиційної активності та порушення логістичних зв'язків; крім того, у наявних дослідженнях відсутня системна інтеграція впливу воєнних ризиків і внутрішніх інституційних проблем галузі, що ускладнює формування цілісного бачення довгострокових економічних наслідків для розвитку нафтогазового сектору та обґрунтування ефективних механізмів підвищення його стійкості в умовах воєнного стану.

Мета статті. Метою статті є комплексне дослідження економічних наслідків військових дій для функціонування нафтогазових родовищ України, зокрема виявлення ключових факторів впливу воєнних ризиків на ефективність видобутку, оцінювання втрат галузі та обґрунтування напрямів підвищення економічної стійкості нафтогазового сектору в умовах воєнного стану.

Наукова новизна. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні комплексного підходу до оцінювання економічних наслідків впливу військових дій на функціонування нафтогазових родовищ України, який, на відміну від існуючих, враховує сукупний вплив військових, інституційних, технологічних та фінансових чинників, а також дозволяє систематизувати прямі та непрямі втрати галузі та визначити їхній вплив на довгострокову економічну стійкість підприємств.

Практичне значення. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів і висновків органами державного управління, енергетичними компаніями та інвесторами для розроблення ефективних управлінських рішень щодо мінімізації економічних втрат, підвищення стійкості функціонування нафтогазових родовищ, удосконалення механізмів регулювання галузі та формування стратегій її післявоєнного відновлення.

Методологія

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема методи аналізу й синтезу – для узагальнення наукових підходів до оцінювання економічних наслідків функціонування нафтогазової галузі; статистичний метод – для обробки та інтерпретації показників діяльності підприємств і галузі в цілому; порівняльний аналіз – для виявлення динаміки змін у довоєнний та воєнний періоди; системний підхід – для дослідження взаємозв'язків між виробничими, фінансовими та інституційними чинниками функціонування родовищ; економіко-логічні методи – для обґрунтування висновків і формування рекомендацій.

Джерела даних. Інформаційною базою дослідження слугували офіційні статистичні дані державних органів влади України, аналітичні матеріали міжнародних організацій і дослідницьких центрів, звіти енергетичних компаній, матеріали наукових публікацій, а також відкриті дані щодо динаміки видобутку, фінансових результатів діяльності підприємств та оцінок збитків енергетичного сектору в умовах війни.

Інструменти аналізу. Для досягнення поставленої мети використано інструменти економічного та статистичного аналізу, зокрема аналіз динаміки показників, структурний аналіз, методи узагальнення та систематизації даних, а також графічні й табличні методи представлення інформації, що дозволило наочно інтерпретувати

результати дослідження та виявити ключові тенденції розвитку нафтогазової галузі в умовах воєнного стану.

Обмеження дослідження. Обмеження дослідження пов'язані з обмеженим доступом до повної та достовірної інформації про стан об'єктів нафтогазової інфраструктури через воєнні дії, можливими часовими лагами у публікації статистичних даних, а також використанням узагальнених оцінок збитків і втрат, що формуються на основі різних методик. Крім того, складність кількісного вимірювання непрямих економічних втрат та довгострокових наслідків військових ризиків може впливати на точність отриманих результатів.

Основні результати. Повномасштабна військова агресія проти України докорінно змінила архітектуру її енергетичної безпеки та дестабілізувала роботу нафтогазового комплексу. Протягом перших двох років війни основний руйнівний вплив відчували об'єкти електрогенерації та магістральні електричні мережі [11, 12]. Однак починаючи з кінця 2024 року та протягом 2025–2026 років спостерігається чітке зміщення пріоритетів військових ударів у бік газовидобувної та газотранспортної інфраструктури [13]. Системне нищення промислових майданчиків, компресорних станцій та підземних сховищ безпосередньо загрожує здатності держави забезпечувати внутрішній попит власними ресурсами, формуючи довгострокові макроекономічні дисбаланси та вимушену залежність від зовнішнього імпорту [14].

Зазначимо, що масштаб прямих руйнувань матеріальних активів нафтогазового сектору є безпрецедентним для сучасної європейської історії. За оцінками аналітиків Київської школи економіки (KSE), проведеними за методологією Світового банку, сукупні збитки та втрати енергетичного сектору України внаслідок бойових дій перевищили \$56,5 млрд.[11]. Пряма руйнація об'єктів нафтогазової інфраструктури оцінюється щонайменше у \$3,3 млрд, тоді як загальні фінансові втрати енергокомпаній, що включають недоотримані доходи через падіння попиту та згорання промислового споживання, досягли майже \$40,4 млрд, з яких \$39,9 млрд припадає саме на втрачену виручку. Окремою статтею витрат є ліквідація наслідків атак, розбирання завалів та демонтаж зруйнованих споруд, що потребувало додаткових \$0,5 млрд.

До кінця 2024 року загальний обсяг прямих інфраструктурних збитків України зріс до \$170 млрд, з яких на частку енергетики припадає \$14,6 млрд.[15, 16, 17]. Фінансові розрахунки свідчать, що для повної реконструкції пошкоджених об'єктів нафтогазової сфери на основі сучасних технологічних рішень за принципом «Build Back Better» необхідно залучити \$14,8 млрд капітальних інвестицій. Це становить значну частку від загальних потреб у відновленні всього енергетичного комплексу, які оцінюються у \$50,5 млрд.[18]. Узагальнення основних фінансових наслідків руйнування енергетичної інфраструктури України та потреб у відновленні нафтогазового сектору наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Фінансові втрати та потреби у відновленні енергетичного сектору України в умовах війни

Фінансові показники руйнувань та відновлення енергетичного сектору України	Обсяг фінансування (млрд USD)
Сукупні збитки та втрати енергетичного комплексу	56,5
У тому числі: втрачені доходи та операційні збитки підприємств	39,9
У тому числі: витрати на розчищення завалів та демонтаж зруйнованих об'єктів	0,5
Прямі збитки нафтогазової інфраструктури	3,3
Прямі збитки електрогенерації (атомна, теплова, гідро- та альтернативна)	8,5

Прямі збитки систем передачі та розподілу електроенергії	2,1
Загальні потреби у відновленні енергетичного сектору	50,5
Капітальні потреби відновлення нафтогазового комплексу	14,8
Капітальні потреби відновлення сектору тепlopостачання	1,4

Джерело: сформовано автором на основі [11,18]

Також відзначимо, що військові дії спровокували серйозне погіршення ліквідності підприємств галузі. Чистий прибуток газовидобувного сектору за підсумками 2025 року скоротився в п'ять разів – до 14,26 млрд грн, тоді як загальний виторг підприємств знизився на 27% і склав 132,6 млрд грн.[19]. Фінансову нестабільність посилюють не лише воєнні ризики, а й внутрішні чинники, такі як невивплата ПДВ експортерам вуглеводнів та корупційні ризики у сфері державних закупівель [20]. Зокрема, у квітні 2026 року правоохоронні органи викрили масштабну корупційну схему в АТ «Укргазвидобування», де ціни на бурові реагенти штучно завищувалися у 2–3 рази через мережу фіктивних посередників, що завдало державі збитків на понад 295 млн грн.[21]. Це свідчить про те, що крім прямих військових руйнувань, видобувні компанії зазнають серйозних економічних втрат через внутрішні неефективності та деформацію системи управління в умовах воєнного стану [22].

Але, історична ретроспектива показує, що проблеми у газовидобувному секторі почали накопичуватися ще до початку повномасштабного вторгнення. У 2021 році обсяг видобутку товарного газу компанією НАК «Нафтогаз України» становив 12,93 млрд кубічних метрів, що було на 4% менше порівняно з 2020 роком [23]. На початку 2022 року галузь демонструвала ознаки відновлення, так у січні видобуток склав 1,7 млрд кубічних метрів, перевищивши показники попереднього року на 2,3%. Проте початок бойових дій зупинив цю тенденцію, і вже в березні 2022 року місячний видобуток скоротився до 1,5 млрд кубічних метрів, продемонструвавши падіння на 7% порівняно з березнем 2021 року.

Протягом 2019–2022 років річні обсяги видобутку природного газу в Україні знизилися з 20,7 до 18,5 млрд кубічних метрів [20]. Завдяки активізації буріння у 2023–2024 роках загальний видобуток вдалося частково стабілізувати та повернути до позначки 19,1 млрд кубічних метрів за підсумками 2024 року [24]. Натомість видобуток нафти та конденсату демонстрував нетипову стійкість, а саме у 2022 році цей показник зріс на 10% порівняно з довоєнним 2021 роком (до 1,82 млн тонн), а у 2023–2024 роках стабілізувався на рівні близько 2 млн тонн, що пояснюється інтенсифікацією бурових робіт на родовищах західних регіонів [20].

Також ключовим операційним викликом для стабільної роботи галузі є висока географічна концентрація основних родовищ. Понад 88% усього природного газу в Україні видобувається у Харківській та Полтавській областях[25]. Західні регіони (переважно Львівщина та Івано-Франківщина) забезпечують лише близько 10% видобутку через виснаженість покладів та складнішу геологію [24]. Наближеність основних промислів до лінії фронту робить їх легкодоступною ціллю для системних обстрілів.

Таблиця 2

Хронологія та економічні наслідки ключових військових атак на об'єкти нафтогазової інфраструктури України

Період	Характер пошкоджень та атак	Основні економічні та виробничі наслідки
Березень 2022 року	Авіаударами зруйновано дві нитки газопроводу-відводу до ГРС «Ізюм» та припинено роботу ГРС «Бражківка» у	Припинення газопостачання для понад 40 тис. споживачів, порушення регіональної газотранспортної логістики

	Харківській області. Пошкоджено адміністративні будівлі Оператора ГТС України	та зростання витрат на аварійне відновлення інфраструктури
Травень 2022 року	Блокування транзиту газу через ГВС «Сохранівка» та припинення роботи окремих ділянок газопроводів «Союз» і «Новопсков-Шебелинка».	Скорочення обсягів транзиту природного газу, зниження валютних надходжень від транзитних операцій та зростання ризиків енергетичної нестабільності
Жовтень 2024 року	Масована атака на газовидобувну інфраструктуру Харківської та Полтавської областей.	Скорочення національного видобутку газу на 60%, необхідність імпорту 4,4 млрд м ³ газу вартістю близько €2 млрд та посилення залежності від зовнішніх поставачань
Лютий – березень 2025 року	Цілеспрямовані атаки на об'єкти Групи Нафтогаз та ДТЕК, ураження промислових активів у Полтавській області.	Скорочення видобутку газу на 30–40%, повне зупинення окремих промислів, зростання операційних витрат та витрат на відновлення виробничих потужностей
Травень 2026 року	Масовані балістичні удари по об'єктах Групи Нафтогаз та газорозподільній інфраструктурі.	Значні втрати природного газу, пошкодження розподільних мереж, припинення газопостачання для 3,5 тис. абонентів, людські втрати та додаткові витрати на ліквідацію наслідків атак

Джерело: сформовано автором на основі [12,13,14,24]

В той же час, державний сегмент видобутку, представлений АТ «Укргазвидобування», у 2024 році продемонстрував зростання на 5,3% – до 13,9 млрд кубічних метрів, досягнувши рекордного обсягу буріння у 370 тисяч метрів.[24.] ПАТ «Укрнафта» у 2024 році також збільшила газовидобуток на 6,5% – до 1,2 млрд кубічних метрів, що стало найкращим показником з 2016 року [24]. Це зростання стало можливим завдяки заміні менеджменту наприкінці 2022 року та розблокуванню інвестицій у нові свердловини.

На противагу державному сектору, приватні видобувні компанії зазнають глибокої кризи. Їхній сукупний видобуток скоротився з 5 млрд кубічних метрів у 2021 році до 3,4 млрд у 2024 році [20]. Окрім безпосередніх воєнних руйнувань, важливим фактором скорочення видобутку природного газу стали регуляторні обмеження та призупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами. Зокрема, один із найбільших приватних видобувників, а саме ТОВ «Укрнафтобуріння» повністю припинив роботу у період з грудня 2023 року по серпень 2024 року внаслідок анулювання спеціального дозволу на користування надрами. Це спричинило суттєве скорочення пропозиції природного газу на внутрішньому ринку до моменту передачі активу в управління ПАТ «Укрнафта» [24].

Додатковий негативний вплив на функціонування галузі мало зупинення діяльності підприємств групи Smart Energy. У листопаді 2024 року було призупинено дію ліцензій компанії, що в подальшому призвело до повного припинення роботи підприємства «Регал Петролеум Корпорейшн Лімітед» у Полтавській області, яке забезпечувало видобуток близько 210 тис. куб. м газу на добу. Наприкінці лютого 2025

року аналогічні обмеження були застосовані до підприємства «Пром-Енерго Продукт» у Харківській області [24]. За оцінками експертів, сумарні втрати видобутку природного газу внаслідок зазначених зупинок до кінця 2025 року можуть становити близько 85,5 млн куб. м [24].

Окрмею уваги заслуговує українська газотранспортна система та підземні сховища газу (ПСГ), котрі історично функціонували як єдиний технологічний комплекс, що забезпечував надійність постачання палива споживачам в Україні та країнах ЄС. Протягом 2023 року іноземні трейдери активно використовували українські ПСГ у режимі «митного складу», накопичивши понад 1,8 млрд кубічних метрів газу [26, 27]. На початку 2024 року цей показник досяг 3 млрд кубічних метрів, що дозволило європейським компаніям заробити близько \$320 млн на різниці сезонних цін [18]. Проте систематичні обстріли наземних об'єктів ПСГ весною 2024 року значно знизили привабливість українських сховищ для іноземних гравців через безпекові ризики [12].

Поєднання фізичного пошкодження компресорних станцій, падіння внутрішнього видобутку та необхідності використання газу для живлення об'єктів розподіленої генерації призвело до критичного виснаження запасів у ПСГ. Станом на 12 березня 2025 року українські підземні сховища були заповнені лише на 3,98% (без урахування буферного обсягу), тоді як наприкінці опалювального сезону 2024 року рівень заповнення становив 11,12%, а у 2023 році – 14,98%.[12].

Цей дефіцит спричинив різке зростання вимушеного імпорту газу з Європейського Союзу. У лютому 2025 року обсяг імпорту зріс у 12 разів порівняно з січнем того ж року, досягнувши півторарічного максимуму у 511,8 млн кубічних метрів. Основні напрямки постачання імпортованого природного газу до України та режими його транспортування систематизовано у табл. 3.

Таблиця 3

Структурні характеристики імпорту природного газу в Україну в умовах енергетичної кризи

Напрямки та режими надходження імпортованого газу в Україну (лютий 2025 р.)	Обсяг постачання (млн куб. м)	Частка у загальному імпорті (%)
Словаччина (країна-постачальник)	234,4	45,8
Угорщина (країна-постачальник)	218,0	42,6
Польща (країна-постачальник)	59,5	11,6
Режим «митного складу» ПСГ (у тому числі 188,1 млн куб. м через short-haul)	401,0	78,3
Пряме надходження до газотранспортної системи (ГТС) України	110,8	21,7

Джерело: сформовано автором на основі [12]

Отже, можна зазначити, що потреба в екстреному імпорті створює серйозне фінансове навантаження на державний бюджет. Якщо раніше Міністерство енергетики прогнозувало необхідність закупівлі 1 млрд кубічних метрів газу для підготовки до зими 2025–2026 років, то після масованих атак на видобувні промисли на початку 2025 року цей прогноз потребував суттєвого перегляду у бік збільшення [12]. Навіть за оптимістичного сценарію відновлення пошкоджених свердловин потреба в імпорті зберігатиметься на високому рівні, а фінансування закупівель вимагатиме залучення значних кредитних та грантових коштів міжнародних партнерів [14].

Посилення фінансового навантаження на державу та необхідність забезпечення стабільного функціонування енергетичного сектору в умовах війни зумовили перегляд механізмів фіскального регулювання нафтогазової галузі. Потреба у фінансуванні дефіциту державного бюджету в умовах війни змусила уряд радикально переглянути

податкову політику в нафтогазовій сфері. Протягом 2022 року було прийнято низку законодавчих змін, зокрема Закон № 1914-IX від 30 листопада 2021 року, Закон № 2139-IX від 15 березня 2022 року, Закон № 2261-IX від 12 травня 2022 року та Закон № 2606-IX від 20 вересня 2022 року [29]. Ці акти запровадили диференційовані ставки рентної плати за користування надрами для видобутку газу, прив'язані до фактичної ціни його реалізації на внутрішньому ринку [30].

Закон № 2261-IX на період дії воєнного стану звільнив від оподаткування рентною платою ті обсяги газу, які надрокористувачі розміщують у підземних сховищах, перенісши момент виникнення податкових зобов'язань на час його фактичної реалізації з ПСГ [29]. Це дозволило частково зберегти ліквідність видобувних компаній в умовах обмеженого внутрішнього попиту. Для оцінювання масштабів змін податкового навантаження на видобувні компанії доцільно розглянути дані, наведені у табл. 4.

Таблиця 4

Диференціація ставок рентної плати за видобуток природного газу в умовах воєнного стану

Глибина покладів та категорія свердловин	Базова ставка ренти до березня 2022 р. (%)	Диференційована ставка після березня 2022 р. (залежно від ціни газу) (%)
Поклади до 5000 метрів	29,00	14,50 – 65,00
Поклади понад 5000 метрів	14,00	7,00 – 31,00
Нові свердловини до 5000 метрів	12,00	6,00 – 36,00
Нові свердловини понад 5000 метрів	6,00	3,00 – 18,00
Континентальний шельф та виключна морська зона	11,00	11,00
Договори про спільну діяльність (незалежно від глибини)	70,00	70,00

Джерело: сформовано автором на основі [30,32,33]

Зауважимо, що постійна волатильність податкового законодавства суттєво обмежила можливості довгострокового фінансового планування для видобувних підприємств [29]. Додатково постраждали місцеві громади, які отримують 5% від рентних надходжень (3% надходить до бюджетів місцевого самоврядування, а 2% — до обласних бюджетів), оскільки різкі коливання ставок та вимушені зупинки свердловин унеможливили прогнозування та виконання місцевих бюджетів [30].

Разом з тим, серйозним технологічним бар'єром для розвитку галузі стало згортання діяльності в Україні провідних міжнародних сервісних компаній «Великої четвірки» (Weatherford, Baker Hughes, Schlumberger, Halliburton) через неприпустимі воєнні ризики для їхнього персоналу та обладнання [24]. Це суттєво ускладнило залучення сучасних технологій інтенсифікації видобутку та похило-скерованого буріння на нових глибоких горизонтах. Хоча АТ «Укргазвидобування» змогло частково замінити ці послуги власними технічними ресурсами, загальна швидкість та ефективність бурових робіт у складних геологічних умовах суттєво знизилася.

Водночас наслідки військових атак на об'єкти нафтогазового комплексу не обмежуються лише економічними втратами та дестабілізацією енергетичного сектору, а мають також значний екологічний вимір.

Екологічні наслідки руйнування та пошкодження об'єктів нафтогазового комплексу мають довгостроковий і масштабний характер. Загальні екологічні збитки, завдані Україні за перші 1000 днів повномасштабної війни, оцінюються у значні обсяги викидів парникових газів та деградації природних екосистем [34]. Додатковим фактором екологічної небезпеки стало забруднення територій вибухонебезпечними предметами, площа яких досягла 139 тис. км², що суттєво ускладнює проведення

сейсморозвідувальних і бурових робіт на перспективних ділянках [35]. Водночас, застосування важкої техніки під час механізованого розмінування спричиняє глибоке порушення структури ґрунтів та зниження їх родючості на тривалий період [35].

Пожежі на нафтопереробних заводах, газових терміналах, компресорних станціях та свердловинах супроводжуються утворенням значної кількості токсичних речовин, які мають негативний вплив як на довкілля, так і на здоров'я населення. Основні токсичні сполуки та наслідки їх поширення наведено у табл. 5.

Таблиця 5

Основні токсичні сполуки та екологічні наслідки пожеж на об'єктах нафтогазового комплексу

Токсична сполука	Джерело утворення	Основні екологічні та медичні наслідки
Сірчистий ангідрид (SO_2)	Горіння сірчистої нафти та нафтопродуктів	Формування кислотних дощів, закислення ґрунтів і водойм, деградація природних екосистем
Фосген ($COCl_2$)	Горіння матеріалів за наявності хлорвмісних сполук	Ураження органів дихання, набряк легенів, висока токсичність для населення
Сполуки ВТЕХ (бензол, толуол, етилбензол, ксилол)	Неповне згоряння нафти та газу	Хронічне забруднення водоносних горизонтів, токсичний та канцерогенний вплив
Акрилонітрил (C_3H_3N)	Термічний розклад азотовмісних нафтових сполук	Канцерогенний вплив та довгострокові ризики для здоров'я населення

Джерело: сформовано автором на основі [36]

Станом на початок 2026 року сукупні екологічні збитки, спричинені воєнними діями, оцінювалися у десятки мільярдів гривень. Значна частина втрат була пов'язана з пошкодженням лісових екосистем, проте суттєві збитки також формувалися внаслідок горіння нафти, природного газу та нафтопродуктів. Додаткову загрозу становить осідання сажі та мікрочастинок вуглецю на поверхні снігового покриву й льодовиків, що знижує їхню відбивну здатність (альбедо) та прискорює процеси танення, посилюючи довгострокові кліматичні ризики.

Обговорення. Отримані результати свідчать, що військові дії мають системний і багатовимірний вплив на функціонування нафтогазових родовищ України, який проявляється не лише у прямих матеріальних збитках, але й у глибокій трансформації виробничих, фінансових та інституційних процесів у галузі. Встановлено, що ключовими чинниками дестабілізації виступають руйнування інфраструктури, зниження обсягів видобутку, погіршення фінансової стійкості підприємств та зростання залежності від імпорتنих енергоресурсів. Водночас результати демонструють, що галузь зберігає певний рівень адаптивності завдяки диверсифікації джерел постачання, активізації бурових робіт у відносно безпечних регіонах та трансформації управлінських підходів. Це дозволяє розглядати нафтогазовий сектор як критично важливий елемент економічної стійкості держави навіть в умовах затяжного воєнного конфлікту.

Інтерпретація результатів. Отримані результати узгоджуються з висновками сучасних міжнародних досліджень, у яких доведено, що військові конфлікти суттєво впливають на функціонування енергетичних ринків і зумовлюють їхню структурну перебудову. Зокрема, у працях Zhang et al. та Henderson підкреслюється, що війна в Україні спричинила зростання волатильності цін на енергоносії та зміни у глобальних

ланцюгах постачання, що підтверджує виявлені у даному дослідженні тенденції до зниження внутрішнього видобутку та зростання імпортової залежності. Водночас, на відміну від більшості існуючих робіт, у яких аналіз проводиться на макrorівні, у даному дослідженні акцент зроблено саме на функціонуванні нафтогазових родовищ як базового елементу галузі. Це дозволяє уточнити механізми впливу воєнних ризиків на економічні результати діяльності підприємств та конкретизувати їхні виробничі наслідки.

Порівняння з іншими дослідженнями. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретико-методичних підходів до оцінювання економічних наслідків військових дій для функціонування нафтогазових родовищ України. На відміну від існуючих підходів, запропоновано розгляд галузі як інтегрованої системи, в межах якої враховується сукупний вплив військових, інституційних, фінансових та технологічних чинників. Розвинуто підходи до ідентифікації та систематизації прямих і непрямих втрат, включаючи не лише фізичне руйнування активів, але й втрати доходів, інвестиційного потенціалу та технологічних можливостей. Додатково поглиблено уявлення про взаємозв'язок між воєнними ризиками та ефективністю функціонування родовищ, що дозволяє сформулювати більш комплексну модель оцінювання економічної стійкості нафтогазового сектору.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретико-методичних підходів до оцінювання економічних наслідків військових дій для функціонування нафтогазових родовищ України. На відміну від існуючих підходів, запропоновано розгляд галузі як інтегрованої системи, в межах якої враховується сукупний вплив військових, інституційних, фінансових та технологічних чинників. Розвинуто підходи до ідентифікації та систематизації прямих і непрямих втрат, включаючи не лише фізичне руйнування активів, але й втрати доходів, інвестиційного потенціалу та технологічних можливостей. Додатково поглиблено уявлення про взаємозв'язок між воєнними ризиками та ефективністю функціонування родовищ, що дозволяє сформулювати більш комплексну модель оцінювання економічної стійкості нафтогазового сектору.

Практичне значення (розгорнуто). Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання для розроблення ефективних інструментів управління нафтогазовою галуззю в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Зокрема, запропоновані підходи можуть бути застосовані органами державної влади при формуванні енергетичної політики, плануванні відновлення інфраструктури та оптимізації податкових і регуляторних механізмів у галузі. Для підприємств нафтогазового сектору результати дослідження є підґрунтям для вдосконалення системи ризик-менеджменту, підвищення ефективності використання ресурсів та формування стратегій адаптації до умов підвищеної невизначеності. Крім того, отримані висновки можуть бути використані міжнародними інвесторами та фінансовими організаціями при оцінці інвестиційної привабливості галузі та визначенні пріоритетних напрямів фінансування відновлювальних проєктів.

Висновки

Аналіз функціонування нафтогазової галузі України в умовах воєнного стану засвідчив наявність глибоких структурних та фінансово-економічних трансформацій, що потребують системного реагування та формування ефективних механізмів адаптації галузі до нових умов. На основі проведеного дослідження сформульовано комплекс ключових висновків і практичних рекомендацій, спрямованих на стабілізацію сектору та його підготовку до післявоєнного відновлення.

Передусім, встановлено необхідність удосконалення механізмів закупівлі природного газу державним холдингом. Чинна модель короткострокових контрактів суттєво обмежує можливості планування діяльності приватних видобувних компаній і стримує інвестиції в розвиток нових свердловин. У зв'язку з цим доцільним є запровадження довгострокових форвардних контрактів, що створить передбачуване середовище для інвестування та забезпечить стабільність ресурсної бази.

Важливим напрямом стабілізації галузі є поступове повернення до ринкових механізмів ціноутворення та відновлення експортного потенціалу. Це створить передумови для підвищення інвестиційної привабливості нафтогазового сектору, активізації діяльності міжнародних сервісних компаній і розширення фінансових можливостей підприємств галузі.

Особливої уваги потребує мінімізація регуляторних ризиків, пов'язаних із застосуванням санкцій у сфері надрокористування. Встановлено, що затримки у передачі активів підсанкційних власників ефективним операторам призводять до деградації виробничих потужностей та втрати ресурсної бази. У зв'язку з цим необхідним є спрощення процедур управління такими активами з метою забезпечення безперервності видобувного процесу.

Крім того, доведено доцільність розвитку децентралізованої енергетичної моделі на основі газової генерації. Розширення використання малих газопоршневих і газотурбінних установок, розміщених у безпосередній близькості до об'єктів видобутку і транспортної інфраструктури, сприятиме підвищенню стійкості енергосистеми, зменшенню вразливості до військових атак та забезпеченню безперебійного енергопостачання.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність функціонування нафтогазової галузі в умовах воєнного стану, мінімізувати економічні втрати та закласти основу для її сталого розвитку у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Appiah-Otoo, I. (2023). Russia-Ukraine war and US oil prices. *Energy Research Letters*, 4(1). <https://doi.org/10.46557/001c.37691>.
2. Bello, A. T., & Nwaeke, T. (2023). Impacts of oil exploration (oil and gas conflicts; Niger Delta as a case study). *Journal of Geoscience and Environment Protection*, 11(3), 189–200. <https://doi.org/10.4236/gep.2023.113013>.
3. Goncharuk, A., Figurek, A., Truba, V., & Nyenno, I. (2019). Managing energy consumption: A case of natural gas as a taxation tool in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 17(4), 360–369. [https://doi.org/10.21511/ppm.17\(4\).2019.29](https://doi.org/10.21511/ppm.17(4).2019.29).
4. Haouel, C. (2023). Assessment of the impact of Russia's war on Ukraine on EU and UK oil and gas imports and their energy supply security. In *Proceedings of the Central and Eastern European eDem and eGov Days 2023*. ACM. <https://doi.org/10.1145/3603304.3603344>.
5. Henderson, J. (2024). The impact of the Russia-Ukraine war on global gas markets. *Energy Transitions*. <https://doi.org/10.1007/s40518-024-00232-x>.

6. Keramea, P., Zodiatis, G., & Sylaios, G. (2026). Analysis of major global oil spill incidents: Part 1—Environmental and ecological impacts. *Journal of Marine Science and Engineering*, 14(2), 153. <https://doi.org/10.3390/jmse14020153>.
7. Skalamera, M. (2023). The geopolitics of energy after the invasion of Ukraine. *The Washington Quarterly*, 46(1), 7–24. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2023.2190632>.
8. Slusarenko, Y. (2018). Legal regulation of ecological safety during oil and gas extraction in Ukraine. *East European Historical Bulletin*, (7). <https://doi.org/10.24919/2519-058x.7.130669>.
9. Yilmaz, S., Kısacık, S., & Yorulmaz, M. (2024). The effects of Russia–Ukraine war on Ukrainian energy security and European energy supply security. *Adiyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47), 859–887. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1477426>.
10. Zhang, Q., Hu, Y., Jiao, J., & Wang, S. (2024). The impact of Russia–Ukraine war on crude oil prices: An EMC framework. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02526-9>.
11. Damages and losses to Ukraine's energy sector due to Russia's full-scale invasion exceeded \$56 billion. URL: <https://surl.li/uwgecz>.
12. Російські атаки по газовидобутку України: які маємо наслідки. URL: <https://surl.li/fonkxb>.
13. Трагедія та збитки: «Нафтогаз» змушений закуповувати газ за кордоном через удари РФ. URL: <https://surl.lu/qqsuok>.
14. Через російські удари по Полтавщині та Харківщині Україна втратила 60% видобутку газу. URL: <https://surl.li/xgdllf>.
15. Damages to Ukraine's infrastructure due to the war have risen to \$170 billion. URL: <https://surl.li/chsigj>.
16. Прямі збитки інфраструктури України від війни сягнули \$170 млрд. URL: <https://surl.li/tizqas>.
17. Війна завдала Україні збитків на 170 мільярдів доларів. URL: <https://surli.cc/sartzp>.
18. ASSESSMENT OF DAMAGES AND LOSSES TO UKRAINE'S ENERGY SECTOR DUE TO RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION. URL: <https://surl.li/clnrou>.
19. Дохід "Нафтогаза" впав до п'ятирічного мінімуму, а "Укргазвидобування" вперше пішло в мінус. URL: <https://surl.li/fznuxs>.
20. Що відбувається у добувній промисловості на четвертому році. URL: <https://surl.li/ekodhg>.
21. Збитки державі на 295 млн грн: в «Укргазвидобуванні» викрили масштабну корупційну схему. URL: <https://surl.li/draadz>.
22. Викрито схему на 295 млн збитків на закупівлях для "Укргазвидобування". URL: <https://surl.li/wfvfpo>.
23. ВИДОБУВНІ ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. URL: <https://surl.li/pznewj>.
24. Буріння під вогнем. Як Росія заважає Україні видобувати газ і що чекає галузь далі. URL: <https://surl.li/awpyof>.
25. Полтавщина стала лідером з видобутку газу. URL: <https://surli.cc/gdqadt>.
26. Іноземні трейдери активно закачують газ в українські сховища. URL: <https://surli.cc/akwoii>.
27. Іноземні трейдери закачали в українські підземні газові сховища понад 1,8 млрд кубометрів газу. URL: <https://surl.li/bijvzf>.
28. Підземні сховища газу в Україні. URL: <https://surl.li/xzchqg>.
29. ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ РЕНТИ ЗА ВИДОБУТОК ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПРОТЯГОМ 2022 РОКУ В УКРАЇНІ. URL: <https://surl.li/uobemo>.
30. Рентна плата за користування надрами. URL: <https://surl.li/jnptzl>.

31. ПКУ. Розділ IX РЕНТНА ПЛАТА (ст. 251 - 258). URL: <https://surl.li/esfobt>.

32. Рентна плата. URL: <https://surl.li/jgiyuk>.

33. РОЗДІЛ IX. РЕНТНА ПЛАТА. URL: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-ix--rentna-plata-za-tr/>.

34. Стало відомо, скільки шкоди завдала Росія довкіллю за 1000 днів війни. URL: <https://surl.li/wqkxgv>.

35. Екологічні наслідки розмінування: чому інформування громадян є частиною екологічної безпеки України. URL: <https://surl.li/mfynlv>.

36. Російські НПЗ під ударами ЗСУ: екологічні наслідки пожеж, токсичне забруднення та хімічні ризики. URL: <https://surl.li/mkrueh>.

References

1. Appiah-Otoo, I. (2023). Russia–Ukraine war and US oil prices. *Energy Research Letters*, 4(1). <https://doi.org/10.46557/001c.37691>.

2. Bello, A. T., & Nwaeke, T. (2023). Impacts of oil exploration (oil and gas conflicts; Niger Delta as a case study). *Journal of Geoscience and Environment Protection*, 11(3), 189–200. <https://doi.org/10.4236/gep.2023.113013>.

3. Goncharuk, A., Figurek, A., Truba, V., & Nyenno, I. (2019). Managing energy consumption: A case of natural gas as a taxation tool in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 17(4), 360–369. [https://doi.org/10.21511/ppm.17\(4\).2019.29](https://doi.org/10.21511/ppm.17(4).2019.29).

4. Haouel, C. (2023). Assessment of the impact of Russia's war on Ukraine on EU and UK oil and gas imports and their energy supply security. In *Proceedings of the Central and Eastern European eDem and eGov Days 2023*. ACM. <https://doi.org/10.1145/3603304.3603344>.

5. Henderson, J. (2024). The impact of the Russia–Ukraine war on global gas markets. *Energy Transitions*. <https://doi.org/10.1007/s40518-024-00232-x>.

6. Keramea, P., Zodiatis, G., & Sylaios, G. (2026). Analysis of major global oil spill incidents: Part 1—Environmental and ecological impacts. *Journal of Marine Science and Engineering*, 14(2), 153. <https://doi.org/10.3390/jmse14020153>.

7. Skalamera, M. (2023). The geopolitics of energy after the invasion of Ukraine. *The Washington Quarterly*, 46(1), 7–24. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2023.2190632>.

8. Slusarenko, Y. (2018). Legal regulation of ecological safety during oil and gas extraction in Ukraine. *East European Historical Bulletin*, (7). <https://doi.org/10.24919/2519-058x.7.130669>.

9. Yilmaz, S., Kısacık, S., & Yorulmaz, M. (2024). The effects of Russia–Ukraine war on Ukrainian energy security and European energy supply security. *Adiyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47), 859–887. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1477426>.

10. Zhang, Q., Hu, Y., Jiao, J., & Wang, S. (2024). The impact of Russia–Ukraine war on crude oil prices: An EMC framework. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02526-9>.

11. Damages and losses to Ukraine's energy sector due to Russia's full-scale invasion exceeded \$56 billion. URL: <https://surl.li/uwgecz>.

12. Rosiiski ataky po hazovydobutku Ukrainy: yaki maiemo naslidky [Russian attacks on Ukraine's gas production: what are the consequences]. URL: <https://surl.li/fonkxb>.

13. Trahediiia ta zbytky: «Naftohaz» zmushenyi zakupovuvaty haz za kordonom cherez udary RF [Tragedy and losses: Naftogaz is forced to buy gas abroad due to Russian strikes]. URL: <https://surl.li/qccuok>.

14. Cherez rosiiski udary po Poltavshchyni ta Kharkivshchyni Ukraina vtratyla 60% vydobutku hazu [Due to Russian strikes on Poltava and Kharkiv regions, Ukraine lost 60% of gas production]. URL: <https://surl.li/xgdfff>.

15. Damages to Ukraine's infrastructure due to the war have risen to \$170 billion. URL: <https://surl.li/chsigj>.

16. Priami zbytky infrastruktury Ukrainy vid viiny siahnuly \$170 mlrd [Direct damage to Ukraine's infrastructure from the war reached \$170 billion]. URL: <https://surl.li/tizqas>.
17. Viina zavdala Ukraini zbytkiv na 170 miliardiv dolariv [The war caused \$170 billion in losses to Ukraine]. URL: <https://surli.cc/sartzp>.
18. ASSESSMENT OF DAMAGES AND LOSSES TO UKRAINE'S ENERGY SECTOR DUE TO RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION. URL: <https://surl.li/clnrou>.
19. Dokhid "Naftohaza" vpav do piatyrichnoho minimumu, a "Ukrhazvydobuvannia" vpershe pishlo v minus [Naftogaz's income fell to a five-year low, and Ukrghazvydobuvannia went into the red for the first time]. URL: <https://surl.li/fznuxs>.
20. Shcho vidbuvaietsia u dobuunii promyslovosti na chetvertomu rotsi [What is happening in the mining industry in the fourth year]. URL: <https://surl.li/ekodhg>.
21. Zbytky derzhavi na 295 mln hrn: v «Ukrhazvydobuvanni» vykryly mashtabnu koruptsiinu skhemu [Losses to the state by UAH 295 million: Ukrghazvydobuvannia exposed a large-scale corruption scheme]. URL: <https://surl.li/draadz>.
22. Vykryto skhemu na 295 mln zbytkiv na zakupivliakh dlia "Ukrhazvydobuvannia" [A scheme for 295 million losses in procurement for Ukrghazvydobuvannia was exposed]. URL: <https://surl.li/wfvfpo>.
23. VYDOBUVNI PIDPRYIEMSTVA UKRAINY V UMOVAKh VOIENNOHO STANU [MINING ENTERPRISES OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW]. URL: <https://surl.li/pznewj>.
24. Burinnia pid vohnem. Yak Rosiia zavazhaie Ukraini vydobuvaty haz i shcho chekaie haluz dali [Drilling under fire. How Russia prevents Ukraine from producing gas and what awaits the industry next]. URL: <https://surl.li/awpyof>.
25. Poltavshchyna stala liderom z vydobutku hazu [Poltava region has become the leader in gas production]. URL: <https://surli.cc/gdqadt>.
26. Inozemni treidery aktyvno zakachuiut haz v ukrainski skhovyshcha [Foreign traders are actively pumping gas into Ukrainian storage facilities]. URL: <https://surli.cc/akwoii>.
27. Inozemni treidery zakachaly v ukrainski pidzemni hazovi skhovyshcha ponad 1,8 mlrd kubometriv hazu [Foreign traders pumped more than 1.8 billion cubic meters of gas into Ukrainian underground gas storage facilities]. URL: <https://surl.li/bijvzf>.
28. Pidzemni skhovyshcha hazu v Ukraini [Underground gas storage facilities in Ukraine]. URL: <https://surl.li/xzchqg>.
29. OSOBYVOSTI SPLATY RENTY ZA VYDOBUTOK PRYRODNOHO HAZU PROTIAHOM 2022 ROKU V UKRAINI [PECULIARITIES OF PAYMENT OF RENT FOR NATURAL GAS PRODUCTION DURING 2022 IN UKRAINE]. URL: <https://surl.li/uobemo>.
30. Rentna plata za korystuvannia nadramy - Elektronna systema podannia ta analizu zvitnosti [Subsoil Use Rent - Electronic Reporting and Analysis System]. URL: <https://surl.li/jnptzl>.
31. PKU. Rozdil IX RENTNA PLATA (st. 251 - 258) [TCU. Section IX RENT (Art. 251 – 258)]. URL: <https://surl.li/esfobt>.
32. Rentna plata [Rent fee]. URL: <https://surl.li/jgiyuk>.
33. ROZDIL IX. RENTNA PLATA [CHAPTER IX. RENT PAYMENT]. URL: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-ix--rentna-plata-za-tr/>.
34. Stalo vidomo, skilky shkody zavdala Rosiia dovkilliu za 1000 dniv viiny [It became known how much damage Russia has caused to the environment in 1000 days of war]. URL: <https://surl.li/wqkxgv>.
35. Ekolohichni naslidky rozminuvannia: chomu informuvannia hromadian ye chastynoiu ekolohichnoi bezpeky Ukrainy [Environmental Consequences of Demining: Why Informing Citizens Is Part of Ukraine's Environmental Safety]. URL: <https://surl.li/mfynlv>.
36. Rosiiski NPZ pid udaramy ZSU: ekolohichni naslidky pozhez, toksychno zabrudnennia ta khimichni ryzyky [Russian refineries under attack by the Armed Forces of

Ukraine: environmental consequences of fires, toxic pollution and chemical risks]. URL: <https://surl.li/mkpueh>.